

HANS VAN DER PAUW

Sportvissen
door de jaren heen

WP

Ontwerp omslag
Bart van den Tooren

Ontwerp binnenwerk
Zeno Carpentier Alting

ISBN 9789464560749
e-ISBN 9789464560756
NUR 480

© 2023 Hans van der Pauw, p/a Uitgeversmaatschappij Walburg Pers, Zutphen
© 2023 Uitgeversmaatschappij Walburg Pers, Zutphen

www.walburgpers.nl

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Zoveel mogelijk is getracht de eventuele rechthebbenden van de afbeeldingen te achterhalen. Rechthebbenden die in dit verband niet zijn benaderd wordt verzocht zich met de uitgever in verbinding te stellen.

‘Escaping to the Stone Age by the morning train from Manchester, the fisherman engages in an activity that allows him to shed the centuries as a dog shakes off water and to recapture not his own youth merely but the youth of the world.’

Arthur Ransome, *Rod and Line*, 1929.

INHOUD

Inleiding 9

KARPER

- 1 Het karpervissen van weleer 12
- 2 Stalking 21
- 3 Karperhengels op z'n Engels 27
- 4 Overige karpermaterialen 33
- 5 Freelining 42

ROOFVIS

- 6 Lepels onder de loep 50
- 7 Zwarte pluggen 64
- 8 Baars houdt je jong 71
- 9 Snoekbaars en kunstaas 76
- 10 Nog meer lepels 83

LICHT EN ULTRALICHT

- 11 Licht zeevissen 90
- 12 De oorsprong van het ultralichte spinnen 98
- 13 Ultralichte jeugdherinneringen 115
- 14 De vergeten vaste hengel 120
- 15 Vliegvisser in Nederland 126

EEN DUIK IN DE SPULLEN

- 16 Korte geschiedenis van de nylon vislijn 138
- 17 De klassieke multireel 147
- 18 De ABU 505 155
- 19 Meten en wegen 159
- 20 De geur van oude hengelsportzaakjes 164

LITERATUUR

- 21 Een ontwikkeling in vogelvlucht 168
- 22 Beet!... 183
- 23 Op boekenjacht 188
- 24 Polaire problemen 201

Bijlage : Haarlem, mei 1952 206

Literatuuropgave 211

Illustratieverantwoording 216

INLEIDING

Nederland is met zijn polders, plassen en rivieren bij uitstek een land voor sportvissers. De hengelsport is hier de laatste jaren zelfs steeds meer in de belangstelling geraakt en telt inmiddels meer dan 1,7 miljoen beoefenaars. Ook aan publicaties en websites over de techniek van het vissen is geen gebrek, maar de sport zelf is nooit onderwerp van een beschouwend overzicht geweest. Ik wil proberen om in die leemte te voorzien door in dit boek een breed scala aan onderwerpen uit de ontwikkeling van de hengelsport te belichten, van ultralicht spinnen tot *specimen hunting* en van snoeklepels tot karperhengels.

Anders dan wat een reguliere geschiedschrijving doorgaans inhoudt, biedt dit boek geen systematische behandeling van de ontwikkeling van de hengelsport in Nederland, maar een zuiver persoonlijke keuze van naar mijn smaak aantrekkelijke en opmerkelijke onderwerpen, die tezamen toch een goed, dekkend beeld geven van de veranderingen in mentaliteit, materialen en technieken die zich in de loop der jaren in de sport hebben voltrokken. Uit de belangrijkste onderwerpen binnen de sport komt een gevarieerde keuze aan bod. Andere terreinen blijven onaangeroerd, zoals organisatie en bestuur, visstandbeheer en wetgeving. Om aan te sluiten bij de interesse van een ruime kring van sportvissers, heb ik me namelijk vooral gericht op de praktische uitoefening van de sport, de belevenissen en ervaringen aan en op het water, inclusief de beschrijving en verbreiding daarvan in boeken en bladen, die de ontwikkeling van het sportvissen in belangrij-

ke mate vorm en richting hebben gegeven. Hiermee heb ik een aantrekkelijke en kleurrijke toevoeging willen bieden aan de algemeen beschikbare kennis over de hengelsport.

Sportwissen door de jaren heen is dus geen beginnersboek. Het vraagt van de lezer vriendelijk de basiskennis waar vrijwel iedere enthousiaste hengelaar over beschikt en bouwt daarop verder. Ik hoop hiermee het zicht op de achtergronden van de hengelsport te verruimen en zo de interesse en vooral het plezier in de sport te stimuleren.

KARPER

1 HET KARPERVISSEN VAN WELEER

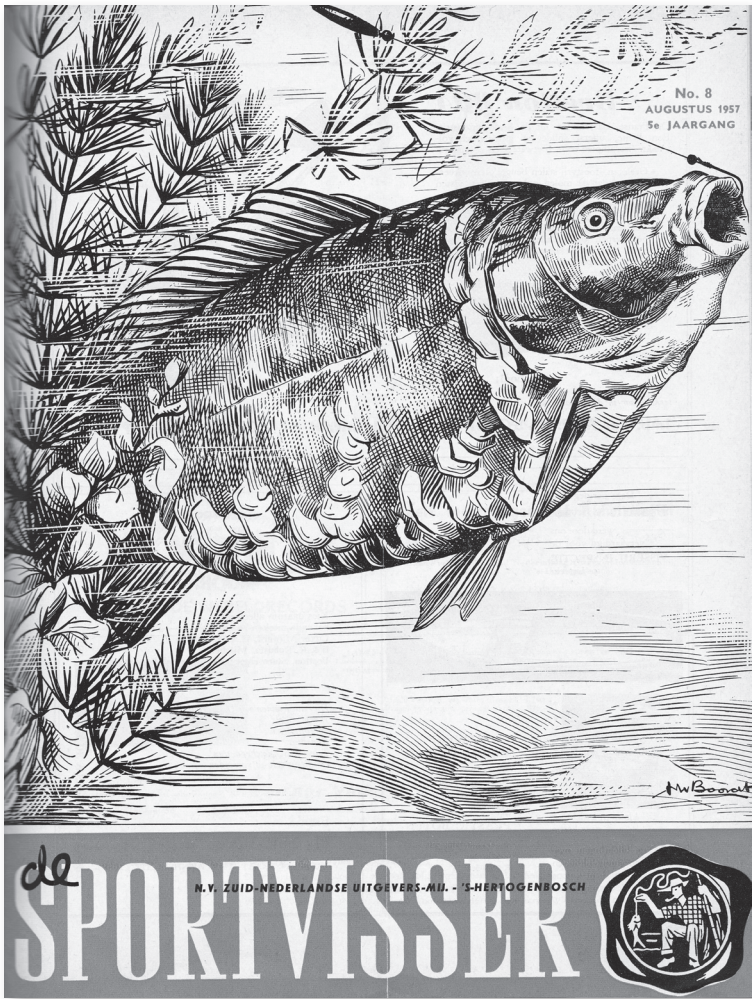
Er is ooit een tijd geweest dat de treinen nog op tijd reden, dat alle koeien in het voorjaar gewoon opgewekt met klotsende uiers de wei in konden springen en dat stress geen epidemische volksziekte was. In die tijd had hier in Nederland nog niemand ooit van *specimen hunting* gehoord. Het waren de jaren vijftig en zestig van de vorige eeuw. Wat was het allemaal nog rustig en ontspannen aan de Hollandse waterkant. Sla er de oude jaargangen van *De Sportvisser* maar eens op na en er gaat een wereld van stille plassen, wijde veenpolders en onbedorven horizonten voor je open. Kick Geudeker, Jan Schreiner en andere publicisten hadden het in die tijd na lange pleidooien eindelijk voor elkaar gekregen dat we wat beschaafder waren gaan vissen: met lichter, sportiever materiaal en een betere ethiek. De meeste vissen werden nu netjes teruggezet in plaats van op de kant gemikt of in een jute zak gestopt. De verstokte ouwe knarren zaten nog wel onwrikbaar achter hun lange bamboe hengels, maar de jongere garde huppelde vaak al vrolijk met een licht spinhengeltje door de polder. Een snoekje hier, een paar ruisvoorns daar, een schooltje baars misschien, we zien wel wat we tegenkomen.

Begin jaren zeventig begon daar verandering in te komen. De zaken werden ernstiger en doelgerichter aangepakt, het eerst in de karpervisserij. Vóór die tijd werd er maar door een kleine minderheid op karper gevist. Brasem, voorn en baars waren de populaire sportvissen en in de koudere maanden werd er door de winter-

harde bikkels gesnoekt. De rest bleef lekker binnen, hopen op misschien nog wat zachte dagen in het vroege voorjaar voordat op 16 maart de gesloten tijd inging. Karper was toen een vis voor een handjevol specialisten. Maar voor de grote massa voorn- en brasemvissers was het een ergerlijke spelbreker, die wel mooi de dobber liet wegzeilen, maar die daarna kalm en onstuitbaar wegzwom tot het dunne voorntuigje ging zingen in de wind en dan met een felle kets kapot sprong.

Kon je ook gericht vissen op die duikboten? Volgens de meeste hengelaars was dat onbegonnen werk. Daar was het leven simpelweg te kort voor. Karpers waren nu eenmaal toevalstreffers, en daar ging je niet op zitten wachten. Er waren maar weinig vissers die zich op karper hadden gespecialiseerd en die erin slaagden om er soms meerdere op een dag te vangen. Weliswaar ging het dan doorgaans om karpers van hooguit slechts een pond of vijf, maar dat werd toen al een behoorlijk formaat gevonden. Grote karpers waren in die dagen vissen van tien pond of meer, en die werden slechts bij uitzondering gevangen. Een voorbeeld: Vanaf de jaren twintig tot in de jaren vijftig gold de Zaandammer Dirk de Vries als een bijzonder kundig sportvisser, zeker als het om karper ging. En wat wist onze Dirk dan zoal te vangen? Dit is wat hij er zelf over schreef in *De Sportvisser* van februari 1953:

Ik ving in mijn leven enkele duizenden karpers, waarvan er maar 3 tussen de 10 en 11 pond wogen, een 50 tot 60 stuks tussen de 7 en 8 pond, terwijl de rest lichter was, en verreweg het meeste van 2 tot 3 pond. Van deze 3 karpers van 10 tot 11 pond, ving ik er twee in anderhalve vacantiedag, doordat ik toen eens in een privé vijver mocht vissen, waarin alleen maar grote karpers zaten. De 3e ving ik in vrij water, als een grote uitzondering op de duizenden karpers die ik in dergelijk water ving. Zou ik in de eerstgenoemde vijver ieder jaar b.v. een weekje kunnen hengelen, dan zou mijn aantal grote karpers aanmerkelijk hoger liggen. Verder hadden mijn bewuste 3 karpers toevallig ook 14 of 18 ponders kunnen zijn.

Een karper op het omslag van het maandblad *De Sportvisser* van augustus 1957. Gehaakt aan een klassieke schuifloodmontage.

Zo stonden de zaken in de oertijd van de Nederlandse karpervisserij. Niks *specimen hunting*. Het idee dat grote vissen met de juiste voorbereiding en benadering en met het geschikte materiaal doelgericht zouden kunnen worden bevestigd en gevangen bestond hier nog nauwelijks. Je moest het hebben van geluk.

RICHARD WIE?

In Engeland kwam in 1953 een omwenteling in het sportvissen op gang die veroorzaakt werd door de verschijning, in juni van dat jaar, van het boek *Still-Water Angling*, geschreven door de inventieve sportvisser Richard Walker. Walker bepleitte hierin dat het vangen van *specimen fish*, kanjers dus, geen kwestie van toeval en geluk meer hoefde te zijn, maar dat er met de juiste materialen en technieken doelgericht op dergelijke grote exemplaren kon worden gevestigd. Dit was het begin van de nieuwe richting in het sportvissen die bekend werd onder de al genoemde term *specimen hunting*.

Al een jaar na de publicatie van *Still-Water Angling* diende zich voor vissend Nederland de kans aan om ook van deze nieuwe inzichten kennis te nemen. In het najaar van 1954 verscheen namelijk een Nederlandse vertaling van Walkers boek onder de titel *Kanjers!*. Dat was de 'officiële' titel zoals die op de titelpagina vermeld stond. Maar op het omslag stond in grote letters te lezen '*Kanjers! Die ook u kunt vangen...*' en dat was precies wat het boek aan de sportvissers duidelijk wilde maken.

Deze Nederlandse vertaling (door Hans de Vries) was vrijwel zeker het initiatief van de Groningse hengelsportwinkelier, hengelbouwer en publicist Frans Domhof, die bovendien liet weten dat hij het vistechnische deel van de vertaling voor zijn rekening had genomen. Domhof was met Richard Walker bevriend, had ook met hem gevestigd en bewonderde zijn persoonlijkheid en zijn ideeën zeer. Hij onderhield ook verder nauwe banden met het sportvisgebeuren in Engeland en publiceerde onder meer artikelen in de *Angling Times*. Domhof schreef, naast een toegevoegd